

Cf. cum hac paragrapho paragraphum secundam capitis secundi, quae latius etiam patet relate ad actiones prohibitas principales.

§ 6.

928 „Impedientes directe vel indirecte exercitium jurisdictionis ecclesiasticae sive interni sive externi fori, et ad hoc recurrentes ad forum saeculare, ejusque mandata procurantes, edentes, aut auxilium, consilium, vel favorem praestantes.“ (Ex Bulla „Coenae“ § 16 contractum.)

Breviter explicandae sunt tum actiones principales, quae per se puniuntur, tum secundariae, quae propter principales, et ut ad eas referuntur, poenae subjacent.

I. Actiones principales sunt: 1. impedire exercitium jurisdictionis ecclesiasticae;

2. ex fine jurisdictionis impediendae recurrere ad forum saeculare;

3. fori saecularis mandata procurare, edere.

De singulis aliqua.

Ad 1: *Exercitium* jurisdictionis impeditur, si impeditur aliquis, quominus jurisdictione *uti incipiat*; quominus *exsequatur*, quod statuit (e. g. poenam jam decretam); quominus *sustineat*, quod ordinavit.

Perinde est, sive fit contra eum, qui *ordinaria* jurisdictione utitur, ut est Papa, Episcopus, Parochus . . ., sive contra eum, qui utitur *delegata*, idque sive de *externa* jurisdictione agitur, sive de *interna*, sicut utitur S. Poenitentiaria.

Jurisdictionis externae est: leges, mandata ferre, punire, absolvere, dispensare, ad officia alios publice deputare sive instituere, praedicatorum mittere, in Ecclesiae gremium recipere etc., paucis, ea facere, quae ad regendam societatem (Ecclesiam) spectant, vel ut verbis cl. Bouix *de principis Jur. Can.* p. IV. cap. III. § 3 punct. I. et II. utar, „jurisdictio generatim appellatur potestas ea omnia gerendi atque gubernandi, quae ad bonum Ecclesiae conservandum et promovendum pertinent, atque primario et directe publicam corporis fidelium utilitatem respicit.“ — Jurisdictionis interni fori, „quae primario et directe refertur ad privatam uniuscujusque fidelis utilitatem“ atque ejus internum statum respicit, est: absolvere a peccatis, a privato voto etc., atque omnia ea, quae per S. Poenitentiariam exerceri consueverunt. — Jurisdictio distinguitur 1) a potestate ordinis, 2) ab iis, quae potius officii vel juris sunt, quam potestatis in alios.

Impedire fit vi, minis, jussione saltem, si jubens jussionem urgere potest. Idque fit *directe*, si vis, minae etc. fiunt contra ipsum illum, qui ecclesiastica jurisdictione potitur, ne illa in hac istave causa utatur, aut etiam ut absolute sive omnino ab exercitio sui muneris deturbetur.

Indirecte fit: 1) si quis directe quidem *vult* impedimentum jurisdictioni ecclesiasticae creare, verum contra Superiorem ecclesiasticum ejusve delegatum non directe agit, sed vim, minas, jussionem contra eos adhibet, qui Superiori ejusve delegato in jurisdictionis exercitio auxilio vel instrumento sunt, aut ipsi sunt conjuncti cognatione, affinitate, familiaritate — quod Bulla „Coenae“ expresse dicit — ut minae malave illis illata in ipsum redundant;

2) si quis jurisdictionem ecclesiasticam impedire quodammodo *indirecte vult*, i. e. non quia est ecclesiastica jurisdictio, sed praetendens aliam causam injustam.

Ad 2. et 3., i. e. „recurrere ad forum saeculare, ejus mandata procurare, illa mandata edere.“ Gravissima quaestio est, utrum hisce verbis notetur crimen, quod *per se* puniatur, an tum tandem, quando jurisdictio ecclesiastica vere *coepita est impediri*.

Avanzini poterat videri eam opinionem defendisse, ex qua sufficiat *solus recursus* etc. Nihilominus continuatores „Actor. S. Sedis“ interpretantes Avanzinii sententiam, ut probabilem defendunt contrariam opinionem, quae dicit „excommunicationem non incurri, quando exercitium jurisdictionis ecclesiasticae de facto non impediunt“ (ut: mandato fori saecularis non obtento, aut executioni non dato). App. V. p. 252. Quam sententiam etiam Comment. Reatinus hoc sensu defendit, ut iudex saecularis debuerit *ad instantiam recurrentis* mandatum dare.

Ut dicam, quid sentiam: si sola verba hujus Constitutionis „*Apostolicae Sedis*“ considerarem, huic mitiori opinioni calculum adjicere vix possem. Verum quum in Bulla „Coenae“ omnes illi cooperatores tum tandem comprehendantur, quando effectus secutus sit, vid. „*recurrentes*“ tum, quando mandatum saecularis fori revera procuratum fuerit, quumque hodierna Bulla „*Apostolicae Sedis*“ potius ad imminuendas quam ad augendas censuras lata sit: sine evidenti necessitate amplioris ambitus censuram statuisse ea dici non debet. Quare libenter subscribo illi opinioni benigniori.

Quae si admittitur, parum interest quaerere, quinam sint, qui constituent „forum saeculare“. Nam sive arctius sive latius sumas, perinde est, quando ad incurrendam censuram *recursus efficax* atque efficax impedimentum contra ecclesiasticam jurisdictionem requiritur.

At ne laxius, quam par est, impedimentum ecclesiasticae jurisdictionis accipias: ad incurrendam censuram prorsus sufficere puto, ut actio ex natura sua impeditiva posita fuerit, e. g. jussio quasi-auctoritativa iudici ecclesiastico intimata, neque debet inquiri, num ea actio re ipsa Superiorem ecclesiasticum *moverit*, ut a jurisdictione exercenda desisteret. Impeditur enim exercitium, quando *libero* exercitio obstaculum creatur; seu impedit, ut verbis Commentatoris Reat. utar, *qui obsistit* ei, apud quem est ecclesiastica jurisdictio. Quare etiam Filliucci tr. 16 n. 284 sqq. eos censura ligari docet, qui mandatum ediderint, quamquam nondum sit executioni datum. Igitur censurae subjacent: a) *recurrentes*, postquam a foro saeculari mandatum contra Superiorem ecclesiasticum impetraverunt idque illi Superiori intimatum aut contra illum publicatum est, b) *edentes* eodem modo, postquam mandatum intimatione etc. contra ecclesiasticum Superiorem perfectum est.

Ut *objectum* ecclesiasticae jurisdictionis illustrem, incurrunt hanc excommunicationem e. g.: qui impediunt executionem Constitutionum R. PP.; qui impediunt Episcopos, quominus dioecesim administrant, quominus scholas suas visitent, parochos etc. instituunt etc. etc.; qui impediunt praelatos in sua administratione, ne populos suos sacramentis instructionibusque pascentes curare possint; qui vetant eos, qui delegatam solam facultatem habent, ne confessiones excipiant, saltem quando eas excipere statuerunt idque, ut sibi liceat, postulant —; qui parochos sacerdotesque denuntiant apud civilem iudicem, quo a suis jurisdictionis exercitiis impediuntur,

imo, etsi non ea intentione agunt, ut vir ecclesiasticus interdicatur officio suo, si modo sciunt, hanc injustam poenam illis impositum iri, atque decretum editum fuerit.

Ad 4. De aliis cooperantibus speciale aliquid notare, vix necessarium est, quum satis sit attendere ad ea, quae ad priores paragraphos notavi.

§ 7.

930 „Cogentes sive directe sive indirecte iudices laicos ad trahendum ad suum tribunal personas ecclesiasticas praeter canonicas dispositiones: item edentes leges vel decreta contra libertatem aut jura Ecclesiae.“ (Cfr. Bulla „Coenae“ § 15: nunc contracta, et nonnihil mutata est.)

Paragraphus illa duas partes habet.

I. *Prima* parte ii puniuntur, qui iudices laicos cogunt, ut ad suum tribunal ecclesiasticas personas trahant. Sed ut limites hujus censurae intelligantur, plura notanda occurrunt:

1. Personae, ad quas solas haec censura restringitur, habes ex authentica declaratione S. Officii, a Leone XIII. confirmata, d. d. 23. Jan. 1886, ad omnes Ordinarios transmissa, scilicet esse solos *legislatores et alias auctoritates cogentes sive directe sive indirecte iudices laicos ad trahendum ad suum tribunal personas ecclesiasticas praeter canonicas dispositiones; reliquos puniendos esse, si expedierit, censuris ferendae sententiae*. Ipsos iudices non comprehendi, jam declaratum erat a S. Officio d. 15. Junii 1870.

2. *Causam*, quae *excepta sit ab hac censura*, habes, si agitur de clerico citando ut teste aliove titulo: quia in jus trahere intelligitur aliquem trahere ut *reum*, vel *contra quem agatur*.

3. Non contrahitur censura, quando secundum canonicas dispositiones agitur, videlicet:

- 1) *jure communi* licet virum ecclesiasticum ad tribunal laicale trahere:
 - a) si clericus traditus est brachio saeculari (post degradationem);
 - b) si cum licentia Episcopi causa judicialis instruitur in re civili;
 - c) per viam *reconventionis*, ut ajunt, in causa civili;

2) in recentioribus quibusdam „Concordatis“ *jure extraordinario*, ut in concordato Austriaco, concessum est potestati laicae, tractare causas civiles ecclesiasticorum, imo cum certis restrictionibus etiam quasdam causas criminales: quid igitur ejusmodi jure extraordinario liceat, in singulis regionibus videndum est.

4. Quibus accenseri posse aliquibus videtur *consuetudo*, Ecclesia tacente, ut jam supra dixi. Commentator Reatin. adnotat, hanc censuram cessare videri in iis quoque locis et causis, ubi privilegium fori, sinente vel tacente S. Sede, abrogatum fuit. Hoc tamen ita intellige, ut nihilominus aliqua exemptio clericorum quoad substantiam servari debeat: de quo confer, quod in simili causa *asylis* S. Offic. respondit, infra c. II § 5.

Ubi autem exemptio fori plene viget, illud „praeter canonicas dispositiones“ non solum dicitur de causis, in quibus non liceat, sed etiam de modo seu de conditionibus, quibus non servatis non liceat iudici laico in clericum jus dicere.

931 II. *Secunda* parte comprehenduntur „edentes leges vel decreta contra libertatem Ecclesiae“.

Ad quae observa: 1. *Decreta*, quae a legibus distinguuntur, intellige non quaelibet inferioris tribunalis *mandata particularia* — quae potius *sententiae* sunt aut sententiis equiparantur — sed ea tantum, quae aliquo modo *generalia* sunt, et quodammodo legis rationem participant, ut: „Cabinetsordre, Ministerialerlasse“, vel ordinationes, quae ab aliis magistratibus stabili modo pro communitate (a Praefecto urbis, a Municipiis) feruntur. Consentit Comment. Reatinus.

2. Quum in legibus ferendis multi saepe concurrant: ii omnes huic censurae subjacent, qui pro varia regni constitutione potestatem legislativam participant, seu omnes illae personae singulares aut morales (comitia), quae *concurrere* debent, ut lex aliqua vim legis obtineat. Quando vero de persona morali, ut de comitiis, agitur, omnes illi excommunicationem incurrunt, qui suffragio suo legi propositae assentiuntur, etsi post completum necessarium numerum suffragantium votum suum dederunt, nisi forte efficaciter retractaverint ante legis confirmationem. — Censura incurritur tum demum, quando lex *formaliter* evasit lex.

3. Quum nihil dicatur de cooperantibus, in excommunicationem non incidit, qui tantum proponit legem, vel suadet, neque praecones, qui evulgant, neque qui lege lata utitur, secundum eam sententias fert. Aliqui horum nihilominus in censuram praecedentium §§ incidere facile possunt.

§ 8.

„Recurrentes ad laicam potestatem ad impediendas literas⁹³² vel acta quaelibet a Sede Apostolica, vel ab ejus Legatis aut Delegatis quibuscunque profecta, eorumque promulgationem vel executionem directe vel indirecte prohibentes, aut eorum causa sive ipsas partes, sive alios laedentes vel perterrefacientes.“ (Cfr. Bulla „Coenae“ § 13, quae quoad rem idem statuit.)

Breviter explicanda est I. materia, circa quam, et II. actiones peccaminosae, quae circa illam materiam sub excommunicatione prohibentur.

Ad I. De materia circa quam haec notanda sunt:

1. Si eam conferimus cum § 6, partim extenditur latius, partim restringitur. Extenditur latius, quatenus de literis et actis *quibuslibet* sermo est, sive aliqua vera jurisdictio exercetur, sive non ita. Restringitur, quia a) tantum agitur de iis, quae proficiscuntur a S. Sede, ejusve Delegatis aut Legatis, non de aliis jurisdictionem ecclesiasticam exercentibus; b) agitur de iis, quae jam acta seu profecta sunt, in § 6 vero sive de *actis*, sive de *agendis*.

2. Promulgatio, de cujus impedimento sermo est, intelligitur de *essentiali* promulgatione, quae legem in ratione legis complet, modo advertas, supremum legislatorem posse promulgationem alias non consuetam eligere, si velit, e. g. promulgationem per ephemerides etc.: quae, nisi a legislatore pro essentiali sit electa, erit divulgatio, non proprie promulgatio. — Verum si de literis seu actis agitur, quae privatum hominem respiciunt, sufficit, ut impediatur communicatio rerum cum eo, ad quem diriguntur, quia et a) haec est illarum rerum promulgatio debita, b) hac communicatione impedita (quod fit v. g. literis interceptis) impeditur executio literarum seu actorum.

983 Ad II. Tria genera delinquentium praecipua distinguuntur:

1. Recurrentes ad laicam potestatem etc., 2. prohibentes promulgationem seu executionem, 3. laedentes vel perterrefacientes eos, quorum causa agitur.

Palmaris quaestio solvenda ea est, utrum requiratur ad incurendam excommunicationem „impedimentum efficax“, ut quilibet horum delinquentium censura ligatus sit, an sufficiat fecisse recursum, prohibitionem, laesionem. Prius putat Commentator Reatin., alterum defendunt editores libellorum „Acta S. Sedis“ cum antiquis commentatoribus Bullae „Coenae“ quam plurimis. Cui posteriori explicationi accedendum esse puto: nam priorem benigniorem ipsa Constitutionis verba mihi nullatenus permittere videntur, neque hic illi adstipulatur, ut in § 6, benignior expressio antiquae Bullae „Coenae“. Grammaticalis enim sensus saltem postulat, ut „laedentes etc.“ dicamus eo ipso excommunicari, quod laeserint vel perterrefecerint. Verum neque aliter haec § loquitur de prioribus ordinibus, qui omnes coordinate seu eadem serie eodemque sensu referuntur, ita ut etiam prohibentes promulgationem vel executionem dicere debeamus subjacere censurae eo ipso, quod edicto prohibuerint, etsi forte promulgatio, edicto isto non obstante, facta postea fuerit; et *recursum habentes* censeri debent excommunicati tum, quando recursum ad eos habuerint, qui civili potestate praediti sunt atque hac potestate *publica* uti valent ad acta S. Sedis etc. impedienda.

Quapropter 1) recursus sufficit, etsi recurrens passus sit repulsam.

2) Prohibentes sive directe sive indirecte. Directa prohibitio formali edicto fieri solet; indirecta saepe *factis* committitur. In qua prohibitionem reali seu factis commissa videtur utique communiter impedimentum *efficax* requiri, eo quod aliter vera prohibitio colligi vix potest.

3) Laedentes vel perterrefacientes. Intelligitur de minis gravibus, quae rationabiliter hominem graviter permovere possunt. — Quid intelligatur per vocem „*ipsas partes*“, ex se patet; quod autem additur „*vel alios*“, intellige eos, qui quomodolibet cum „*partibus*“ conjuncti sunt, aut cum rescripto Apostolico in aliqua sunt relatione vel esse putantur.

Quum non solum „*laedentes*“, sed etiam „*perterrefacientes*“ nominentur, sine ullo dubio non solum executor, sed etiam *mandans* comprehenditur, qui verissime, etsi non laedat, tamen *terret*.

§ 9.

984 „Omnes falsarios literarum Apostolicarum, etiam in forma Brevis, ac supplicationum gratiam vel justitiam concernentium, per R. Pontificem vel S. E. R. Vice-Cancellarios, seu Gerentes vices eorum, aut de mandato ejusdem R. Pontificis signatarum: necnon falso publicantes literas Apostolicas, etiam in forma Brevis, et etiam falso signantes supplicationes hujusmodi sub nomine R. Pontificis seu Vice-Cancellarii aut Gerentis vices praedictorum.“ (Cfr. Bulla „Coenae“ § 6.)

Discrepat tenor hujus § ab antiquioribus recensione Bullae „Coenae“ 1) quod additum est, „necnon falso publicantes literas Apostolicas etiam in

forma Brevis“; 2) quod omissum est „falso fabricantes“ (de quo vide infra): sed recensio Benedicti XIV. anno 1741 ad verbum eadem est atque praesens paragraphus.

Igitur continentur: 1. Falsificantes literas nomine seu mandato Romani Pontificis scriptas et subscriptas, i. e. quae a Dataria proficiscuntur, sive a Praefectura Brevium sive a Cancellaria — non vero literas, quae a Legatis vel Nuntiis emanant, aut ab aliis Tribunalibus Romanis, v. g. a S. Poenitentiarum, vel a S. Congregationibus tantum. *Falsificat* is, qui aliquid *mutat, addit, demit*, quo sensus mutetur.

2. Falsificantes supplicationes, postquam subscriptae vel signatae jam sunt a R. Pontifice vel ejus vices Gerente.

3. Ejusmodi supplicationes falso subsignantes, ac si sint subsignatae a R. Pontifice vel ejus vice¹.

4. Falso publicantes literas Apostolicas, sc. 1) *falsas* literas publicantes, 2) veras quidem, sed clam, sine jussu, contra voluntatem Pontificis publicantes, ac si fiat mandato Pontificis. Publicationem sume pro subjecta materia aut formalem promulgationem, vel etiam eam evulgationem, qua literae publici juris fiant, si literae agant de re communitatem spectante, aut communicationem privatam cum iis, quos res respicit, si ad eos literae diriguntur. — Non autem videtur ille dici posse falso publicare, qui literas ex objecto suo publicas cum paucis communicat, neque qui literas falsas ab alio publicatas historice refert ut ab alio publicatas, neque qui dubias literas ut dubias communicat.

Etsi huic censurae 1) non constat eos ex se subjacere qui falsas literas Apostolicas *fabricant* [siquidem a) sermo est de literis a Romano Pontifice signatis, ergo de *veris*, b) incisum „falso fabricantes“ est omissum]; 2) neque subjaceant *cooperantes vel mandantes*: tamen de his omnibus vide infra cap. 3 § 3².

§ 10.

„Absolventes complicem in peccato turpi, etiam in mortis⁹⁸⁵ articulo, si alius sacerdos, licet non adprobatus ad confessiones, sine gravi aliqua exoritura infamia et scandalo, possit excipere morientis confessionem.“

I. Ad materiam hujus censurae declarandam exponi debet, quid sit illud *peccatum turpe*, quid *complex*, quid *absolvere*.

1. Peccatum turpe intelligitur quodlibet peccatum grave contra sextum praeceptum, non solum consummatum, sed etiam imperfecta peccata, ut tactus, aspectus, sermones. — Ultimum aliqui in dubium vocare

¹ Ad 2. et 3. enim observa, concessionem a S. Pontifice factam tum quidem communiter esse *perfectam*, quando literae nomine Pontificis *datae* fuerint; at consensus a S. Pontifice prius dari per nominis sui subscriptionem sub ipsis literis supplicibus, quae dein mittuntur ad Cancellariam, ut ipsum Breve expediatur. Falsificatio hujus § igitur adest, sive a) fit in ipso Breve, sive b) in literis supplicibus, postquam a R. Pontifice subsignatae sunt, sive c) hae literae supplices falso signantur, ac si signatae sint a S. Pontifice.

² Consentit, etsi non plane in modo explicandi, tamen fere in re, Ballerini in explicatione hujus §, quum dicat: „excipe (falsificationem), quae admittitur *con-fingendo* literas Apostolicas, ante quarum publicationem censura ista non incurritur“.

tentaverunt (v. Gury-Baller. II. n. 585, Comment. Reatin.) nixi verbis Bened. XIV. in lib. *de synod. dioec.* l. 7 c. 14 n. 4, ubi loquens de summa indecentia excipiendi confessionem „personae complicitis, cum qua confessarius *impudicitiae scelus* commiserit“, dicit, se propterea statuisset, ne ullus confessarius confessionem sacramentalem personae complicitis *in peccato turpi contra sextum decalogi praeceptum* commisso excipere audeat. Verum haec descriptio, si colloquium graviter turpe excludit, cur non excludat pari jure tactum turpem et similia, quae nemo unquam excludere ausus sit? Quare puto prorsus cum S. Alph. aliisque, haec omnia etiam hac lege comprehendendi: quod idem respondit S. Officium d. 28. Maji 1873. — Id unum quidem noto, in solis verbis vel sermonibus dubium, num fuerit peccatum ex utraque parte mortale, facilius concipi posse, ac propter tale dubium causam complicitatis, de qua lex loquatur, facilius abesse.

Nam 2. complex ut adsit: 1) requiritur, ut adfuerit ex utraque parte peccatum *grave*, idque *externae prodierit*: quare si alteruter aut nullo modo peccavit, aut solo interno actu graviter peccavit, non habetur peccatum complicitis, quod sub excommunicatione S. Pontificis vetat absolvi.

2) Requiritur absolutio complicitis *formaliter*, ita ut sacerdos noverit, se absolvere personam, quacum peccavit, imo probabiliter etiam, ut et confessarius et poenitens *invicem se ut complices noverint* idque *aut tempore peccati, aut tempore subsequenti*¹. — Quare qui v. g. incognitus, mutata veste, larvatus peccasset, non videtur sub poena excommunicationis abstinere debere ab absolvenda poenitente, quam postea in confessione cognoverit esse suam complicem, sed illius sacrilegi ignaram. — Ita illustr. Episc. Nolanus in Commentatione Bullae „*Apost. Sedis*“ contra Gury *casus* II. n. 617 sqq.

3) Non videtur requiri, ut peccatum commissum fuerit post sacerdotium susceptum. Id enim communi opinione scriptores concludunt ex verbis Bened. XIV. in Constitutione „*Sacramentum Poenitentiae*“, et ex fine legis. Et revera si verba sumuntur, ut sonant, distinctio inter peccata post sacerdotium et ante sacerdotium commissa fieri posse non videtur.

4) Neque requiritur, ut persona complex muliebris sexus sit: includitur quodlibet peccatum contra castitatem.

3) 3. Absolventes. Quamquam sola confessionis exceptio in ordine ad absolutionem grave peccatum est, excommunicatio non incurritur, nisi absolutio accedit, eaque ipsius illius peccati turpis.

Quare 1) non sufficit ad incurrendam excommunicationem, excepisse confessionem, neque absolvere (etsi sacrilege) complicem plane tacentem illud peccatum turpe.

2) Neque sufficit, absolvere eum sacerdotem, quem homines aliunde sciant nullam habere jurisdictionem; debet enim saltem *externa species* verae absolutionis adesse.

3) Sufficiatne ad incurrendam censuram, fingere absolutionem necne, acris est controversia.

S. Alphonsus l. 6 n. 556 jam contra responsum S. Poenitentiariae defenderat, eum, qui *fingat* absolutionem, non incurrrere censuram, id con-

¹ Aliis verbis, confessarius debet scire se absolvere eum vel eam, qui novit se peccasse cum illo sacerdote, qui nunc absolvit. Nota tamen, me dicere *qui nunc absolvit*, non *qui nunc absolvat*. Nam necesse non est, ut poenitens in ipso sacro tribunali sciat vel animadvertat, se apud illum sacerdotem complicem confiteri; sufficit, ut sciat, quinam sit sacerdos complex, etsi nunc nesciat, apud quem confiteatur.

cludens ex verbis Constitutionum S. Pontificis. Quae, si tunc probabilis verborum interpretatio erat, etiam nunc videri potest congruere cum verbis hujus Bullae „*Apostolicae Sedis*“, quae dicat „*absolventes complicem*“.

Verum S. Poenitentiarum hanc opinionem iterum rejecit. Ut enim refertur in libellis period. theolog.-practicis (*Linzer Quartalschrift*) anni 1882 p. 389, Episcopo Rodez interroganti: „Utrum confessarius, qui suum vel suam complicem simulaverit absolvisse, recitando v. g. orationem quandam, incurret excommunicationem specialiter R. Pontifici reservatam,“ S. Poenitentiarum respondit „*Affirmative*“¹.

II. Excusatio a censura aderit:

987

1. In articulo mortis, quando citra grave periculum diffamationis etc. alius sacerdos advocari nequit. Si vero alius etiamtum advocari potest, aut eum advocandi dilatio ex industria facta est (v. infra): absolutio quidem *etiam directa hujus peccati* valida est, sed absolvens excommunicationem non effugit. — Ita tum ex ipsis verbis Bullae „*Apost. Sedis*“, tum ex Ben. XIV. „*Sacram. poenitentiae*“.

¹ Hoc igitur S. Poenitentiarum responsum verbum „*absolventes*“ latiore aliquo sensu interpretatur. Qui vero opinioni S. Alphonsi adhaeserit, videri alicui potest in eam difficultatem incurrere, quod lex ipsa ecclesiastica in hac opinione evadat facillime illusoria, quoniam sacerdos sacrilegus, qui tandem ad confessionem admittere velit complicem suam, loco absolutionis ceteroquin invalidae eligat absolutionis fictionem, ita excommunicationem evasurus, poenitenti complici novum damnum non illaturus.

Cui difficultati duplici modo plane diverso aliquis occurrerit. Unus modus ille est, quem puto plane esse ex mente S. Alphonsi, ut scilicet *ficta* illa absolutio, quae censuram non inducat, non intelligatur de ficta absolutionis pronuntiatione, sed de *dissimulata absolutionis omissione*: quae quamquam grave omnino peccatum est atque poenitentem in gravem et perniciosum errorem inducit, tamen longe minoris est malitiae, quam peccatum illud, quod temerario abusu sacrorum absolutionis verborum committatur; proin mirum non fuerit, si Ecclesia hanc temeritatem gravissima poena puniat, peccatum illud prius non ita, utpote quo absolutio non attentetur. Alter modus est, quem inquit Commentator Reat. (edit. 3 n. 82) et Pavone (*spicilegium* § 156), scilicet dicendo, sacerdotem complicem *posse valide* absolvere non illud quidem peccatum, cujus complex sit, sed ejusdem poenitentis complicitis *alia peccata*, atque ita poenitentem in bona fide versantem, nisi aliud quid obstet, saltem indirecte tum absolvi: hinc rationem esse, cur ille solus sacerdos complex censuram incurrat, qui contra severissimam legem *vere* absolvat, non qui vel fingat vel dissimulet, siquidem lex ecclesiastica loquatur de *absolvente* complicem. Neque abesse omnem causam, cur sacerdos sacrilegus id possit audere, eo quod vere absolvendo in suum quidem gravissimum damnum, at in poenitentis commodum agat, atque simul suae famae aliquatenus provideat. Posse autem sacerdotem complicem sui complicitis peccata alia absolvere, colligere sibi videntur ex verbis Bened. XIV. in ipsa Constitutione „*Sacramentum poenitentiae*“: „in hujusmodi peccati *et* poenitentis genere jurisdictione careat“; quae si sumuntur conjunctim, videantur innuere: „non ergo caret jurisdictione *in reliquis hujus poenitentis peccatis*“. Num vero haec explicatio satis acuta etiam sit ita probabilis, ut propter Ecclesiam in probabili jurisdictione hypotheticae supplementem evadat practice certa, nolim defendere.

Ceterum Fer. IV. 5. Dec. 1883 S. Offic., annuente S. Pontifice Leone XIII., ad quaesitum Epⁱ Petrocorensis „An permittere possit, ut in suo seminario doceatur illa sententia S. Poenitentiarum responso contraria“ respondit: „*Negative*“. (*Fol. period. pastorales Monast.* 1885 pag. 85.)